

Knud Jespersens kommentar til Hartlingregeringens indgreb i overenskomstforhandlingerne

Taler

Knud Jespersen
Medlem af Folketinget for
Danmarks Kommunistiske
Parti

Dato

5. december 1974

Sted

Folketingssalen,
Christiansborg

I statsministerens tale, hvor vi fik forelagt den såkaldte helhedsplan, var der mange realistiske betragtninger og en realistisk skildring af dagens situation i Danmark. Der blev faktisk tegnet et ganske godt billede af kapitalismens krise, og der blev gjort en faktisk status over konsekvenserne af det, historien vel vil betegne som Hartlingperioden.

Resultaterne taler deres eget barske sprog: hver dag lukker nye virksomheder, nye bliver arbejdsløse, ungdomsledigheden vokser ganske uhyggeligt, købekraften for de mange er så stærkt nedsat, at arbejdsløsheden nu bliver selvforstærkende trods dens katastrofale størrelse på mere end 115.000. Dette er den nøgne virkelighed bag regeringens politik og de mange venlige bemærkninger, der ledsager forslagene til nye initiativer.

Flere kendsgerninger om Venstre-regeringens politiske formåen kunne også føres frem ved denne lejlighed, og på denne baggrund af regeringens egen syndige politik vil man altså nu påtvinge folkettinget vedtagelse af en helhedsplan, en helhedsplan, man på forhånd ved er undsagt fra de mange uden om dette hus, og en helhedsplan, hvis værdi man også kender: at den ikke vil virke gavnlige for beskæftigelsen, snarere tværtimod.

Det, der ligger i helhedsplanen, er i virkeligheden en samlet fremstilling af den politik, der har kendetegnet de skiftende politiske forlig. Vi husker jo, hvordan året begyndte: 2 mia kr. til arbejdsgiverne, og så fik vi valutaværn, så fik vi nye ødelæggelser af boliglovgivningen, og resultaterne efter hver eneste af disse løsninger var, at situationen blev mange gange forværret.

Ikke mindst af den grund skal helhedsplanen afvises, men denne plan er tillige et generalangreb på opnåede demokratiske rettigheder, og der er meget, der tyder på igennem de udtalelser, der er faldet indtil nu fra vide kredse i dansk fagbevægelse, at hvis folketinget vedtog noget sådant, kunne svaret på generalangrebet meget let blive en generalstrejke.

Hvad er så regeringens officielle forklaring denne gang? På samme måde som ved de første angreb på levestandarden, at efter en sådan 1 års manøvre vil alt blive godt. Er der nogen, selv i regeringspartiet, der har tillid til disse ords sanddrthed? Det siger den regering, der afviste alle krav om en effektiv indsats mod arbejdsløsheden, og nu kommer den igen til de lønmodtagere, den har flået igennem en række prisstigninger, igennem skattepolitik, og forlanger, at de skal finansiere fremtidens udvikling. Tillige vil den sætte arbejdsmarkedets lønmodtagerside under tvangsadministration i det kommende år. Netop denne tvangslov er jo i sig selv en udfordring til alle, ikke bare i den direkte arbejderklasse eller blandt tjenestemænd og funktionærer, men til alle, der har anerkendt de demokratiske og sociale værdinormer, man indtil nu i alt fald har bekendt sig til i vort land. Forbud mod forhandlinger, lønstop og forringelse til arbejdersiden, omlægning af dyrtidsreguleringen, forringelse af pristals beregningen, så dækningsgraden bliver endnu mere utilstrækkelig, det er noget af det, arbejdere, tjenestemænd og funktionærer har at vente, hvis helhedsplanen blev vedtaget.

Men om den blev vedtaget, ville det jo udløse en faktisk krigstilstand for hele arbejdsmarkedet. Tror man da virkelig, at man stiltiende vil affinde sig med, at et tilgodehavende på grund af prisstigningerne fjernes? Tror man, man stiltiende vil affinde sig med, at man ikke længere har ret til medbestemmelse om salg af sin egen arbejdskraft? Tror man da virkelig, at sådanne resultater, at det, som en sådan helhedsplan sætter i gang på arbejdsmarkedet, vil være gavnligt for konkurrencen? Nej, det vil virke ødelæggende både for den og for beskæftigelsen.

Men det bliver ikke vedtaget, dette helheds-, dette tvangsmæssige, grundlag, det tror jeg arbejdspladsernes og organisationernes reaktioner er en garanti for.

Om vi kigger på tvangslovgivningens asociale karakter, så træder den jo tydeligt frem i to kendsgerninger ud over de her kort berørte. Man vil få en statslig

udgift på lidt over 4 mia kr. i nye arbejdsgivertilskud. Så er vi altså oppe på 6 mia kr. direkte i tilskud bevilget inden for et år til arbejdsgiverne. Man vil få et skattetaf beregnet af os på omkring 1 mia kr., men hvem kommer til at betale dette beregnede skattetaf? Det gør lønmodtagerne jo også.

Over for denne begrænsning i købekraften, der ligger i et lønstop, står den anden kendsgerning, at der åbnes for helt nye muligheder for storkapitalen. Den skal i fremtiden sikres ret til forskudsafskrivninger af indkøbssummen på indtil 120 pct. Det er noget helt enestående. Det skulle være en inspirationskilde til nye investeringer, og disse investeringer vil højst sandsynligt finde sted, men uden kontrol, og de kan anvendes til et behageligt skattedække i en situation som den, vi befinder os i.

Man må nok spørge statsministeren: Er det virkelig netop nyinvesteringer, der er brug for i en tid, hvor man gennem den økonomiske politik har lammet så store dele af landets produktionsapparat, at vi har en ganske stor produktionskapacitet, som ikke er udnyttet? Jeg tror det ikke.

Samtidig vil regeringen give mulighed for tilbageføring af underskud over 2 år for aktieselskaberne. Dette kan betyde - jeg under- streger kan betyde - at man vil forvandle de meget gode år 1972-73 for nogle virksomheder til underskudsår og gennem tilbagebetaling af de indbetalte selskabsskatter må man nok regne med, at vi kommer i en ny situation, for selskabsskatternes provenu var ikke for stort i forvejen: ca. et par milliarder kroner.

Vi anerkender derimod, at en række små og mellemstore virksomheder er kommet i vanskeligheder også på grund af den førte politik, og vi er villige til at være med til at finde former for støtte, herigennem direkte lån, kreditter eller garantiordninger mod passende kontrolforanstaltninger, herunder også indsigt og kontrol fra de ansattes side. Men over for den mellemstore og den mindre erhvervsdrivende står den kendsgerning, at de sidst tilgængelige tal for storkapitalen viser, at der er nogle, der har haft ganske store profitter og ganske store udbytter. Deres muligheder for at sænke det procentuelle udbytte og alligevel udbetale større summer til aktionærerne har lovgivningen jo for længst gjort legale.

Jeg skal bare nævne et eksempel. F. L. Smidth & Co. A/S er meget illustrerende. Fra 31. december 1971 til 31. december 1972 udvidede de egenkapitalen fra 615

mill. kr. til 1.215 mill. kr. Med en egenkapital på 1.215 mill. kr. er der en aktiekapital på 400 mill. kr., men heraf er kun 5 mill. kr. indbetalt af aktionærerne, så deres sorg over regeringens udbyttebegrænsning findes næppe. Det betyder nemlig, at selv med 5 pct. kan de nå op på ganske gigantiske beløb.

Hulheden i dette forslag: at man skulle begrænse udbytter og avancer, overgås jo kun af løftet om at fastholde priserne på landbrugsprodukterne, i alt fald hvis man må for Fællesmarkedet, og jeg tror slet ikke, det var nødvendigt at spørge; hvis man havde haft viljen til at fastholde priserne, kunne man lade være at fjerne mejeritilskuddet, det var en kontrollerbar prisdæmpende foranstaltning. Der er ingen grund til at lægge større vægt på den side af sagen, for hvis det skal vare i to måneder, ja, så ved vi jo godt, at efter de to måneder kan vi være i en helt ny situation. Hvis det skal vare i et år, ja, så lang tid det er tidsbegrænset, kan det selvfølgelig have sin værdi. Men hvis ikke det gøres effektivt, bl.a. ved at regeringen trækker kravet tilbage om at fjerne mejeritilskuddet, er der ingen grund til at tro, at man kan opnå noget prisstop i denne side af salen.

Hvis vi tager kapitalvindingskatten, som regeringen vil have lempet efter princippet i 15. marts-forslaget i år, ja, så betyder det skattelettelse for godsejerne - efter vores beregninger på omkring 500 mill. kr. Alene for Bregentved gods vil gevinsten, hvis vi tager 14. -15. alm. vurdering, efter vore beregninger være omkring 6 mill. kr. i skattelettelse.

Samlet vil helhedsplanen forringe beskæftigelsen og skabe nye og endnu større vanskeligheder for den økonomiske udvikling. Også af den grund afviser vi den. Derimod er vi tilhængere af en virkelig planlægning for en demokratisk løsning med perspektiv i. Vore forslag i den retning har vi forelagt og dokumenteret, spændende fra forslag til offentlig kontrol over nationalisering til fastlæggelse af priser, til en ny skattepolitik og med virkelige initiativer, der var vendt i lønmodtagernes favør og ikke som under den nuværende regering og det nuværende folketingsflertal altid imod lønmodtagerne.

Omkring den katastrofale udvikling i beskæftigelsen har vi jo taget mange initiativer i dette år. Jeg synes, det skal nævnes også ved denne lejlighed. I januar fremsatte vi forslag om ophævelse af bygge og anlægsstopet. Regeringen og flertallet i denne sal afviste det. Vi fremsatte det forslag, fordi vi forudså konsekvenserne af den udvikling, alle i dag kan se er blevet resultatet. Vi har gentaget det mange gange siden. Det er det ikke blevet dårligere af, men det er

ikke blevet bedre behandlet. I sommer, den 15. august, rejste vi spørgsmålet om ungdomsarbejdsløsheden og fik det svar fra arbejdsministeren, at netop for de unge skulle der være muligheder for midlertidig beskæftigelse inden for visse områder af industrien; det vil formentlig kun i de allerfærreste tilfælde være således, at de unge skal være henvist til arbejdsløshed.

Det var den 15. august. Det er ikke så længe siden. I dag kan alle se, at det var berettiget, vi rejste det spørgsmål.

I august foreslog vi endvidere indenrigsministeren at ophæve investerings- og lånerammerne for kommunerne. Dette afviste indenrigsministeren. I samme måned foreslog vi folketinget ekstraordinært indkaldt senest den 3. september for at drøfte situationen og tage initiativer til standsning af arbejdsløsheden. Også dette blev afvist.

I en ekstraordinær samling i folketinget i september stillede vi en forespørgsel til statsministeren om beskæftigelsen. Den blev først syltet og senere taget op af Socialdemokratiet.

Vi anerkender naturligvis, at kapitalismens krise ikke kan løses af folketinget, men vi anerkender ikke, at det er lønmodtagerne, der altid skal bære byrderne for de ulykker, de ikke har noget ansvar for, og derfor har vores plan da også dette mål som alternativ til regeringens, at vi ikke ensidigt skal føre en politik imod lønmodtagernes interesser og til begunstiggelse af den store kapital, men at vi for en gangs skyld skulle prøve at gøre det omvendte. Enhver ved, hvordan det er gået ved at tage fra lønmodtagerne. Det gik galt. Det gik galt for landet, for økonomien, for beskæftigelsen, for de enkelte mennesker. Så må vi prøve at finde andre kilder, så må vi prøve at gøre noget andet, altså slå ind på en ny politik.

Det nytter ikke at betragte omkostningerne ensidigt ud fra den udbetalte løn, fordi den jo er meget bevægelig: den udbetalte løn kan man godt notere stigninger i, men man kan også notere stigninger, der viser, at den reelle købekraft faktisk er faldende; den udbetalte løn er en del af omkostningerne, men den er kun en relativt beskedne del, hvis den sammenholdes med profiler, kurstab, renteopskrivninger og inflation. I stedet for at vise foragt for demokratiske rettigheder og i stedet for gennemførelse af en tvangslovgivning for arbejdsmarkedet skal parterne sikres forhandlingsmuligheder uden indgreb

fra tredjepart.

Det ville være en lykke, om folketinget i dag erklærede, at vi under ingen omstændigheder vil tage denne demokratiske ret fra arbejdsmarkedets parter, under ingen omstændigheder vil vi provokere ved at tage en sådan beslutning. I stedet for at ødelægge den i forvejen utilstrækkelige dyrtidsregulering - og det bliver den jo; der er givet lønmodtagerne et stort efterslæb - så ønsker vi et ærligt pristal, et ærligt pristal, som omfatter dækning for alle udgifter, og det vil i realiteten sige efter princippet fuld dækning for de faktiske stigninger i leveomkostningerne, skatter og afgifter m.m. Det vil også i princippet betyde et reelt prisstop, og et sådant prisstop vil i modsætning til det, man har talt om, komme til at virke ganske effektivt.

I stedet for de nye og ukontrollerede afskrivningsmuligheder fordrer vi, at der nu sættes ind med en ekstra lovgivning med det formål at beskatte de 19 mia kr., der i dag er ubeskattede. Samtidig med at dette gøres, vil man også kunne bedre købekraften, som det er nødvendigt, på hjemmemarkedet, ved at lave en skattefri bundgrænse på 40.000 kr. til staten. I stedet for de nye begunstigelser til ejere af jord og faste værdier vil vi have hele spekulationen indefrosset i dette område af samfundet med forbud mod belåninger til andre formål end reparationer og nødvendige ombygninger. Virkningerne heraf tror vi vil blive et mærkbart stop i inflationens udvikling, befordre en nedsættelse af renten og under alle omstændigheder gøre det billigere at bo og bygge.

Og i stedet for nulløsninger for hele befolkningen, selvom man taler så venligt og mildt om det, ønsker vi en nulløsning for de militære udgifter. Disse har været holdt uden for alle såkaldte spareforanstaltninger. Nu må tiden være inde til, at stigninger, der er på over 20 pct. i militærudgifterne alene i år, standses, og at vi i stedet i de nærmeste 3 år overgår til en spareplan, der fører os frem til en nulløsning for militærudgifterne, halvdelen nu - det er dog lidt over 2 mia kr. - og resten i de kommende to år, ved at afskaffe bevillinger til militæret.

I stedet for fællesmarkedsdirektiver forlanger vi, at der føres kontrol med udenrigshandelen, sådan at der indføres en effektiv importregulering til hindring af arbejdsløshedsskabende import af varer. Der er da vist ikke andre lande i verden, der handler på den måde, som vi gør, at selvom vi kan se, at hele produktionsområder er truet, er man i færd med at fremkalde arbejdsløhedsøer i ganske omfattende områder af Danmark, og vi importerer bare los, selvom vi

har et stigende handelsunderskud. I stedet for sådanne ting måtte man sætte ind for nye markeder, der ikke som nu får handelsunderskuddet til at vokse støt og sikkert, og hvor det i modsætning til fællesmarkedshandelen kommer til at foregå mere på ligeberettigelsens grund.

Vi vil altså ikke være med til at begrænse den købekraft, som man har begrænset støt og sikkert med disse uhyggelige resultater, vi taler om i dag, for hjemmemarkedet. I stedet for nye begrænsninger i købekraften mener vi derimod at momsen på mad, medicin og byggematerialer omgående skal ophæves. Der skal omgående sættes arbejde i gang: i byggesektoren både ved modernisering og ved nybyggeri, i anlægsområdet ved modernisering af de planlagte rensningsanlæg. For hver eneste milliard kroner kan der sikres beskæftigelse til 20.000 helårsarbejdere til en minimumstimeløn af 25 kr. I dag ville vi på årsbasis udbetale minimum over 4 mia kr. i understøttelse. og så kommer regeringen med en plan, der indbefatter et faktisk tilskud til arbejdsgiverne på 4 mia kr. For disse 8 mia kr. kunne der sættes arbejde i gang for 160.000 mennesker, men efter regeringens plan kommer der næppe 10 mand mere i arbejde, tværtimod.

Det lyder smukt, at regeringen har omsorg for de unge og ikke vil forringe de gamles stilling. Men sandheden er, at ungdommen er meget hårdt ramt af regeringens økonomiske politik. I uddannelse og beskæftigelse ser det meget elendigt ud, så der er simpelt hen behov for, at disse grupper ikke får kønne ord, men en reel hjælp gennem udvidelse af bevillingerne til uddannelse og det sociale område.

Vi har bestandig hævdet, at regeringen måtte forsvinde for at give plads for en virkelig forbrugervenlig og beskæftigelsesfremmende politik. Over for vore krav afviste flertallet i folketinget valg, fordi der var så meget, der skulle gøres. Men siden den 20. september er der faktisk og reelt kun gjort det fra det sorte kabinets side, at man har arbejdet med de opreklamerede skattelettelser og den deraf følgende sociale forringelse, som dækningslovene udgør, og s& har regeringen nu stillet i udsigt en tvangslovgivning, hvormed alt skulle klares i det kommende år.

I hele perioden har regeringen ført en politik imod lønmodtagernes interesser. Derfor gik det så galt med den økonomiske politik. Derfor er denne plan gennemført usolidarisk med dem, der virkelig har brug for solidaritet. En

virkelig solidarisk politik fra folketingets side vil være at tage fra de kilder, der er årsag til inflationen, til skatteflåning, til arbejdsløshed; der er kun en løsning på den øjeblikkelige situation, og det er at se perspektivet i at tage fra nogle af storkapitalens profitter, se perspektivet i at udvide afsætningsmulighederne på hjemmemarkedet gennem en udvidet købekraft for lønmodtagerne og så naturligvis, at målet for fremtidige virksomheder på trods af forskelligheder i arbejderbevægelsen må være, at socialismen sættes mere og mere på dagsordenen for at sikre et krisefrit system uden arbejdsløshed.

Men som sagt, det første skridt i retning af en ny politik er, at regeringen tvinges til at tage denne helhedsplan af bordet, og det bedste skridt ville være, om regeringen tog konsekvensen af den førte politik og mandede sig op til selv at tage sin afsked.

Kilde

folketingstidende.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Danmarks Kommunistiske Parti, Folketingstale, Politisk tale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/knud-jespersens-kommentar-til-hartlingregeringens-indgreb-i-overenskomstforhandlingerne-d-5-december-1974>